

Indo-Europese volksnamen in West-Europa

door MAURITS GYSSELING

De Indo-Europese volksnamen in West-Europa kunnen tot diverse semantische reeksen gegroepeerd worden .

1° Benoeming naar het woongebied :

mori- „zee” IEW 748, o.m. Germ. *mari-*, Kelt. *mori* „zee, meer”, Lat. *mare* : *Morini* (in westelijk Pas-de-Calais) „die aan zee wonen”. 52 v.C. kopie 9e *civitates quae Aremoricae appellantur* (in Bretagne), uit *pari-moricā* (IEW 812 *pari* „bij”).

Arecomici (in Languedoc ten zuidoosten van de Cévennes) : IEW *pari* „bij, ten oosten van” + denkkelijk een variant van de naam van de Cévennes (52 v.C. kop. 9e *Cebenna*, 18 kop. 12e *Kemmenon*), bij IE *kap-* (o.m. Lat. *caput*, Oe. *hafud*, *hafola* „hoofd”, Oe. *copp* „heuveltop”, Nl. *kop*, Ohd. *chapf* „heuvel, top”), *kebh-* (Gr. *kephalē* „hoofd”), (*s*)*kamb(h)-* „buigen, krom”.

ambhi „aan beide zijden, rondom” IEW 34, o.m. Gr. *amphí* „rondom”, Lat. *amb-* „rondom”, Ohd. *umbi* „om” : *Ambarri* „die aan weerszijden van de *Arar* = Saône wonen”.

wer- „afsluiten > afweren, verdedigen, bewaken”, secundair Germ. „bewonen” IEW 1160, 1164 : *Amsivarii* „die aan de *Amisis* = Eems wonen”, *Angrivarii* „die aan de *Angaris* = Enger wonen”, *Chasuarii* „die aan de Hase wonen”, *Chattuarii* „die wonen waar voordien de Chatti

woonden", *Baiovarri* (Beieren) „die wonen waar voordien de *Bhaiōs* (variant van *Bhōiōs*, *Boii*) woonden". Jongere namen zijn : *Ripuarii* „die aan de oever (van de Rijn) wonen", *Haginawarjas* > Hennuyers (Henegouwers) „die aan de Haine wonen".

pleu-, *bhleu-* „vloeien" IEW 835 en 159, uitbreiding *pleu-m-* o.m. On. *flaumr* „stroming"; ook Oind. *pluti-* „overstroming", Lets *plūdi* „overstroming". *Pleumoxii* (clientes van de Nervii) uit *Pleumaskiōs*. Vlaanderen (1^e kwart 8^e kopie 10^e in *Flandris*) uit *Flamandrum*, datief pluralis van *Flamandras*, uit *Flaumandras*, uit *Plaumandrōs*. Met ander suffix Vlamingen uit *Flamingas* uit *Plau-minkōs*. Wellicht zo genoemd omdat zij bij overstroomd gebied woonden.

mereg- „rand, grens" IEW 738, o.m. Lat. *margō* „rand, grens", Got. *marka* „grens", Oudiers *mruig*, Middeliers *bruig* „grensstreek". *Allobroges* (in Savoie), cf. Oudiers *al* „aan de overkant", dus : die aan de overkant van de grens (met de Liguren) wonen. *Nitiobroges* (ten noorden van de Garonne), cf. Oudindisch *nitya-* „eigen", Got. *niþjis* „verwant", dus die aan de eigen kant, d.i. aan deze kant van de grens (met de Aquitani) wonen.

Mattiaci (in Hessen), genoemd naar *Mattium* „het goede" (de goede nederzetting), thans Metze.

2° Benoeming naar verwantschap :

sewe-, *swe-* „eigen" IEW 882, dus : het eigen volk. Uit *swē-* : *Suiones*, Zweden. Uitbreiding *swēbh-* : *Suebi*, Schwaben; hierbij denkelijk ook, doch gecontamineerd door *saiwi-* „zee", Zeeuwen. Met nul-vocalisme en wegval van *s-* : *Ubi* (in de streek van Keulen); met nasaal infix *Umbri* (in Midden-Italië). Uit *swēbhno-* met verlies van *w* : *Sem-*

nonēs (in Mecklenburg-Brandenburg). Uitbreiding *swedh-* : uit *swedhto-* : *Suessiones* (in Soissonnais); met wegval van *w* : *Sedusii* (in de Elzas), *Seduni* (in de Alpen); met nulvocalisme *Sudini* (in Bohemen); met ablaut, nasaal infix en wegval van *s-* : *Wandali* of *Wandili* (in Jutland). Mischien uit *swel-* : *Silingae* (in Silezië).

sunu- „zoon” IEW 913 : *Sunuci* (in de streek van Gulik), dus de juniiores.

nepōt- „kleinzoon, neef” IEW 764 : *C(h)annanefates* (in Zuid-Holland) (+ *kand-* „lichten, helder”).

pāso- „verwant” IEW 789 : *Fosi* (in Westfalen).

seno- „oud” IEW 907 : *Senones* (in de streek van Sens), dus de seniores.

ken- „geboren worden > jong” IEW 563 : *Cenomanni* (in de streek van Le Mans) (+ *mano-* „goed”).

3° Benoeming naar bondgenootschap :

leig- „binden” IEW 668, o.m. Lat. *ligāre* „binden, samenbinden”, Hett. *li-in-ga-in* „eed” : *Liguses* > *Ligures* (in Zuidoost-Frankrijk en Noordwest-Italië); met nasaal infix *Lingones* (in de streek van Langres).

bheidh- „vertrouwen, trouw” IEW 117, o.m. Gr. *pistós* „trouw”, Lat. *fidere* „vertrouwen”, *fidēs* „vertrouwen, geloof, belofte, eed, trouw” : variant *bheit-* : *Baetasii* (in de streek van Kuik), *Bituriges* (in de streek van Bourges) (+ *rēg-* „machtig”); variant *peidh-* : *Haedui* (in Bourgogne).

deru- „eik > sterk als een eik > betrouwbaar > trouw” IEW 214, o.m. Ohd. *gitriuwi* „getrouw”; Got. *triggwa* „verbond”; Got. *trausti* „verbond”, Eng. *trust* „vertrou-

wen"; *Lex Salica trustis* „gewapend koninklijk escorte" : *Condrusi* (in Condroz) (+ prefix *kom-* „samen, met"). *Tervingi* (= Westgoten).

4° Benoeming naar kleur van haar of huid of naar schittering :

leuk- „lichtend, helder" IEW 687, o.m. Gr. *leukós* „licht, glanzend, wit", Lat. *lucēre* „lichten", Oiers *luchair* „glans" Got. *liuhap* „licht" : *Leuci* (in Lorraine), *Lucani* (in Zuid-Italië). Variant *leugh-* : *Lugii* (in Silezië).

aves-, aus- „lichten" (inz. het aanbreken van de dag) IEW 86, o.m. Lat. *aurōra* „morgenrood", *aurum* „goud", Nl. *oosten* : *Ausones*, *Aurunci* (in Midden-Italië). Met nul-vocalisme : *Usipi* of *Usipetes* (aan de Lippe).

sweidh- „glanzen" IEW 1042, o.m. Lit. *svidù* „glanzen", Lat. *sīdus* „gesternte", met nasaal infix Oiers *find*, Welsh *gwynn* „wit" : met verlies van *w* : *Sidones* (in Slovaĳie); met verlies van *s-* : *Viducasses* (in de streek van Vieux, Calvados) (+ *kadhto-* „hoeden"); met nasaal infix *Vindelici* (in Beieren). Variant *sweit-* : *Vitali* > *Itali* (in Zuid-Italië).

kan- „lichten, glanzen, helder". Uitbreiding *kand-* IEW 526 o.m. Lat. *candēre* „glanzen", Welsh *cann* „wit, helder" : *C(h)annanefates* (in Zuid-Holland) (+ *nepat-* „kleinzoon, neef"). Variant *kant-* : *Cantabri* (in Spanje).

labh-, lap- IEW 652 o.m. Gr. *lampos* „ik licht", Welsh *llachar* „glanzend", Lit. *lōpe* „licht" : *Lepontii* (in Noord-Italië).

bha-, bhō- „glanzen" IEW 104, o.m. Oind. *bhā-* „licht, glans", Oiers *bān* „wit" : *Bōii* (in Bohemen) waarvan variant met *a* in *Baiovarrii*, Beieren. Uitbreiding *bhadio-* IEW 92 Lat. *badius* „bruin", Oiers *buide* „geel" : *Bodiocasses* (in de streek van Bayeux) (+ *kadhto-* „hoeden").

bhel- „glanzen, wit” IEW 118, o.m. Gr. *phalós* „wit”, Lit. *bālas* „wit” : *Bellovaci* (in Beauvaisis) (+ *wek-* „toegenegen”), *Falisci* (in Midden-Italië). Uitbreiding *bhlendh-* „blond” : *Blannovii* (clientes van de Haedui), misschien ook *Brannovices* (in Brionnais) (+ *wek-* „toegenegen”).

Variant *pel-* „vaal” IEW 804. Uitbreiding *pelwo-* o.m. Lat. *pallēre* „bleek zijn”, Ond. *falū* „vaal”, Lit. *palvas* „bleekgeel” : *Helvii* (in de Cévennes), *Helvetii* (in Zwitserland). Uitbreiding *pelko-* o.m. Hd. *falch* „vaal” : *Falchovarii*, Oost- en Westfalen.

dhel- „lichten, helder” IEW 246 o.m. Middeliërs *dellrad* „glans”, Oe. *deall* „beroemd”, Mhd. *getelle* „mooi”; variant *ster-* „ster” IEW 1027. *Dalmatae* (in Joegoslavië).

(*s*)*kāi-* „lichtend, helder” IEW 916, o.m. Got. *skeinan* „schijnen”, *skeirs* „klaar” : *Caerosi* (in de Ardennen), *Caeracates* (in Germania Superior), *Sciri*.

reudh- „rood” IEW 872 o.m. Oe. *reod* „rood” : *Reudigni*, lees *Reudingi* (in Holstein). Variant *reut-* o.m. Lat. *rutilus* „rood” : *Ruteni* (in Rodez), *Rutulii* (in Midden-Italië).

bhebhru- „bruin > bever” IEW 136 : *Bibroci* (in Engeland).

(*s*)*kot-* „donker” IEW 957 o.m. Gr. *skótos* „duisternis”, Oiers *skāth*, Got. *skadus* „schaduw” : *Sco(t)ti* (in Ierland), *Atecotti* (in Engeland) (intensiefprefix *ate-*), *Cotini* (in Slovakije).

mer- „zwart” IEW 734 (ook variant *mel-* „zwart”) o.m. Gr. *amorbós*, On. *myrkr* „donker” : *Marsi* (aan de Ruhr en in Midden-Italië), *Marsaci* (in Zeeland), *Marsigni*, lees *Marsingi* (in Bohemen).

5° Benoeming naar superioriteit :

bheregh- „hoog”, IEW 140, o.m. Nl. *berg* : *Brigantes* (in Engeland), *Burgundiones* (in Bornholm, later in Bourgogne).

er- „zich verheffen” IEW 326, o.m. Gr. *óros* „berg”, Lat. *oriri* „zich verheffen”. Uitbreiding *erul-* o.m. Oe. *eorl*, On. *jarl* „hoofdman” : *Eruli* (op de Deense eilanden). Uitbreiding *ario-* „heer, voornaam man” IEW 67 : de *Aryas* in Indië. Misschien bij *erei-m-*, Oe. *ā-rēman* „zich verheffen” : *Remi* (in de streek van Reims).

kel- „uitsteken” IEW 544, o.m. Lat. *excellere* „uitsteken”, *celsus* „hoog” : *Chali* (in Jutland), *Caleti* (in Caux, cf. Nl. *held*), *Calucones* (aan de Elbe), *Calabri* (in Zuid-Italië, bewonen de hiel van Italië, cf. Lat. *calx* „hiel”), *Celtae*.

Variant *ghel-* IEW 351 o.m. Bulgaars *golēm* „groot, hoog”, Lit. *galià* „macht”, Cornish *gallos* „macht” : *Galli*, *Galatae* (in Klein-Azië).

Variant *ker-* IEW 574, o.m. Lat. *cornu*, Ohd. *horn* „hoorn”, Lat. *cervus* „hert” : *Harudes* (in Noorwegen, later in de Elzas), *Carnutes* (in de streek van Chartres), *Cornovii* (in Cornwall, de hoorn van Engeland), *Cherusci* (in Westfalen), *Hermiones* (in Midden-Duitsland).

Variant *gher-* „uitsteken” IEW 440 : *Hernici* (in Midden-Italië), *Germani*.

men- „uitsteken” IEW 726 o.m. Lat. *ēminēre* „uitsteken” : *Menapii* (in West- en Oost-Vlaanderen), *Manapii* (in Ierland).

maro- „groot” IEW 704, uitbreiding *marko-* Welsh *march* „groot” : *Marcomani* (in Bohemen) (+ *mano-* „goed”).

keu- „zich welven, zwellen” IEW 588. Uitbreiding *keu-k-* o.m. Got. *hauhs* „hoog”, Hd. *Hügel* : *Chauchi*, *Hugones* (aan de Duitse Noordzeekust), *Cugerni* (in de streek van Xanten-Kleef), *Kaukones* (in Klein-Azië). Uitbreiding *kwā-* „gezwollen, sterk” : *Quariates* (in de Alpen), *Parisii* (in de streek van Parijs). Cf. 805 kopie begin 10^e *Quarsingseli*, onder Doornspijk, Gelderland.

6° Benoeming naar kracht of macht :

teu- „zwellen > sterk zijn” IEW 1080, o.m. Oind. *tavás-* „sterk”. Uitbreiding *teur-* o.m. Oind. *turá-* „sterk”, On. *pora* „wagen” : *Tauri* (in de Krim), *Turoni* (in Touraine), *Taurisci* (in Oostenrijk), *Taurini* (in Noord-Italië), *Thuringi* (in Thüringen). Uitbreiding *teul-* : *Tulingi* (in Zwitserland). Uitbreiding *steur-* o.m. Ohd. *stiuri* „sterk”, Nl. *stoer*, Got. *stiur* „stier” : *Sturii* (in Zeeland).

Variant *dheu-*. Uitbreiding *dheubh-* : *Dumnonii* (in Devonshire, Engeland). Uitbreiding *dheulgh-* : *Dulgibini*, lees *Dulgubnii* (aan de Weser). Uitbreiding *dheun-* : *Dauni* (in Zuid-Italië). Uitbreiding *dheur-* : *Durocasses* (in de streek van Dreux) (+ *kadhto-* „hoeden”), *Hermunduri*.

bheu- „zwellen > gedijen, groeien” IEW 98 en 146; *peu-* „zwellen” IEW 847. Uitbreiding *bheur-* o.m. Oudindisch *bhūrih* „overvloedig” : *Buri* (in Moravië).

bhreu- „ontspruiten > zwellen” (oorspronkelijk „uitsteken”?) IEW 169 : *Breuci* (in Pannonië), *Bructeri* (aan de Lippe).

treu- „gedijen” IEW 1095 o.m. On. *prōask* „gedijen”, Oe. *prīþ* „kracht” : *Treveri* (in de streek van Trier).

segh- „geweldig” IEW 888, o.m. Oind. *sáhas-* „geweld, zege”, *saksána-* „overwinnaar”, Middeliërs *seg* „kracht”,

Got. *sigis*, Ohd. *sigu* „zege” : *Segni* (in de Ardennen), *Segontiaci* (in Engeland), *Segusiavi* (in Lyonnais), *Tectosages* (in Languedoc) (+ *dhegh-*, *tekt-* „vurig”). Variant *sek-* : *Sequani* (in Franche-Comté), *Saxones* (in Holstein).

abh- „krachtig” IEW 2, o.m. Got. *abrs* „sterk, heftig” : *Abrincatui* (in de streek van Avranches) (+ *in-katu-* „hoe-den”). Met nasaal infix : *Ambiani* (in Amiénois), *Ambivariti* (in Haspengouw?, cf. *wer-*), *Ambrones* (in Holstein), *Diablintes* (in de streek van Jublains, Normandië) (+ negatief prefix *dē* IEW 182, dus de krachtelozen). Variant *ap-* IEW 52, o.m. On. *aft* „kracht” : *Apuli* (in Zuid-Italië).

Variant *ep-* „sterk > rijk” IEW 780, o.m. Lat. *ops* „macht, rijkdom”, *opulentus* „mchtig” : *Opsci* > *Osci* (in Midden-Italië). Uitbreiding *eper-*, *ebhur-* „ever” IEW 323 o.m. Lat. *aper* „ever”, On. *jofurr* „vorst”, Ohd. *ebur* „ever” (eigenlijk : de krachtige, de machtige) : *Eburones* (van Limburg tot de Rijn), *Ebuovices* (in de streek van Évreux) (+ *wek-* „toegenegen”).

ner- „man”, *nerio-* „mannelijk, krachtig” IEW 765, o.m. Gr. *anēr* „man”, Lat. *neriōsus* „sterk”, Welsh *ner* „held” : *Nervii* (in Henegouwen).

rēg-s „mchtig, koning” IEW 854, o.m. Oind. *rāj-* „koning”, Lat. *rēx* „koning”, Oiers *rī*, gen. *rīg* „koning”, uit het Keltisch ontleend in het Germaans : Got. *reiks* „koning”, On. *rīkr* „mchtig”. *Bituriges* (in Berry) (+ *bheidh-* „trouw”), *Caturiges* (in de streek van Chorges, Hautes-Alpes) (+ *katu-* „hoede”).

7° Benoeming naar vlugheid :

ereu- „ijlen, rennen” IEW 331, o.m. Lat. *ruere* „ijlen” : *Rauraci* (in de Elzas). Adjectief *orwo-* „ijlend”, o.m. Oind. *árvan-* „ijlend”, Ond. *aru* „vlug” : *Arverni* (in Auvergne).

dhen- „lopen, rennen > vlug” IEW 249, o.m. Oind. *dhandyati* „loopt”, Gr. *tachis* „snel” : *Dani*, de Denen.

8° Benoeming naar rijkdom :

ghabh- „nemen, hebben > rijk, machtig” IEW 407, o.m. Lat. *habere* „hebben”, Oiers *gaibid* „neemt”, Got. *gabei* „rijkdom” : *Gabali* (in Gevaudan). Uitbreiding *ghambhr-* Ohd. *kambar* „flink” : *Gambriivi*, *Sugambri* (intensiefprefix *su-*). Varianten *kap-* : Lat. *capere* „nemen”, Got. *hafjan* „hebben”; *kabh-* : Got. *haban* „hebben”.

aik-, *ēik-* „bezitten, vermogen” IEW 298, o.m. Got. *aigan* „bezitten”, Oind. *īvara* „vermogen, gebied”, *īsti-* „rijkdom” : *Aequi* (in Midden-Italië), *Iceni* (in Engeland). Met nasaal infix *Incriones* (in Hessen). Variant *ingh-* in On. *ynqvi* „vorst, koning” : *Inguaeones* (aan de Nederlands-Duitse Noordzeekust), *Ingauni* (in Noord-Italië).

eudh- „zwellen > overvloed, rijkdom” IEW 347 en 76, o.m. Russisch *uditō* „zwellen”, Oind. *ūdhar* „uier”, Lat. *über* „uier, overvloed”, On. *jōd* „nakomelingschap”, On. *auđr* „rijkdom” : *Eudoses* (in Jutland). Variant *eut-* *Juthungi* (in Zuidwest-Duitsland).

9° Benoeming naar goedheid, liefde, geschiktheid :

teuto- „zorgzaam > gunstig, goed” IEW 1079, o.m. Lat. *tuēri* „beschouwen, behoeden”, Got. *piup* „het goede”, On. *pjādr* „mild, vriendelijk” : *Teutoni* (in Jutland).

wer- „beschermen” (zie 1°) : *Viromandui* (in Vermandois) (+ *mandhu*, „goed”).

kat- „hoeden > strijden, beschutten, omsluiten” IEW 534, o.m. Lat. *caterva* „schare”, On. *hadda* „ring”, Oiers *cath* „schare, strijd”, Welsh *cadw* „schare, behoeden”, Oe.

heapu „strijd”. Met nasaal infix IEW 527 Welsh *cant* „schare”, *cant* „kring, hoepel” (hierbij Nl. *kant*). Uit *kanttā* Got. *hansa* „schare”, Mnl. *hanse* „handelsgenootschap”. Variant *kadh-* IEW 516 o.m. Oe. *hædre* „bezorgd”; uit *kadhotos* On. *hatr* „hoed”; uit *kadhtris* Lat. *cassis* „helm”; uit *kādhā* Nl. „hoede”, ook „schare”; uit *kādhos* Nl. *hoed*. *Chatti* (in Hessen). *Cassi* (in Engeland), Hessen. *Cadurci* (in Quercy). *Caturiges* (Hautes-Alpes : + *rēg-s* „machtig, koning”). *Abrincatui* (in de streek van Avranches : + *abhr-* „sterk” + intensief prefix *in-*). *Catuvellauni* (in de streek van Châlons : + *wellauno-* „uitgelezen”), *Veliocasses* (in Vexin : + *wel-* „wensen, uitkiezen” : de keurscharen, de elitetroepen?, cf. Lat. *legiō* bij *eligere* „uitkiezen”). *Durocasses* (in de streek van Dreux : *dheur-* „sterk”), *Viducasses* (in de streek van Vieux : *sweidh-* „glanzen”), *Bodiocasses* (in Bessin, de streek van Bayeux : *bhadio-* „bruingeel”). *Tricasses* (in de streek van Troyes) en *Tricastini* (in de streek van Saint-Paul-Trois-Châteaux, Drôme) : die uit drie scharen bestaan. Twente (222-235 *cives Tvihanti* : die uit twee scharen bestaan), Drente (820 kopie begin 10^e *Threant*, 944 kopie 12^e *Thriente* : die uit drie scharen bestaan).

au- „liefhebben” IEW 77, o.m. Lat. *avēre* „heftig begeren”, *avidus* „begerig” : *Aviones* (in Dittmarschen), *Aulerci* (in Normandië).

prai-, *prāi-* „liefhebben” IEW 844, o.m. Oind. *priyā-* „lief”, Got. *frijōn* „liefhebben”, *friōnds* „vriend” : *Rhaeti* (in Tirol); *Frisii*, de Friezen. Variant *bhrit-* : *Britanni* (in Engeland).

kam- „liefhebben” IEW 515, o.m. Oind. *kāma-* „wens, liefde” : *Chamavi* (in Hamaland).

wen- „wensen, liefhebben” IEW 1146, o.m. Ohd. *wini*

„vriend” : *Veneti* (in Oost-Duitsland, de streek van Vannes en Noordoost-Italië), *Venelli* of *Unelli* (in Cotentin).

wel- „wensen, willen” IEW 1137, o.m. Oind. *vára-* „wens”, Lat. *velle* „willen”, Got. *wiljan* „willen” : *Vellavii* (in Lyonnais), *Catuvellauni* (in de streek van Châlons) (+ *katu-* „hoede”), *Veliocasses* (in Vexin), *Volcae* (in Beieren, later in Provence), *Volsci* (in Midden-Italië).

koi-mo- „vertrouwd, geliefd” IEW 539, o.m. Oiers *coim* „lief” : *Chaimai* (in Westfalen), *Caemani* (in de Ardennen).

wesu- „goed” IEW 1174 : *Visi* = *Wisigothae*.

bhad- „goed” IEW 106, o.m. Nl. *beter, best* : *Batavi* (in de Betuwe), *Batini* (in Bohemen). Misschien *bhadto-* : *Bastarnae* (in Polen).

esu- „goed, geschikt, bekwaam” IEW 342 : *Esvii* (in Normandië).

reïdh- „gepast, gereed” IEW 60, o.m. Got. *garaiþs* „gereed”, Lets *raids* „gereed”; uit *ebhi-reidhi-* Ohd. *bireiti*, Nhd. *bereit* „gereed”, uit *epi-reidhi-* Welsh *ebrwydd* „gereed, vlug” : *Redones* (in de streek van Rennes).

sati- „bevredigend > goed, waar” IEW 876, o.m. Lat. *satis* „genoeg”. Met nasaal infix Oind. *sant* „waar, goed”, Ohd. *sand* „waar” : *Santoni* (in Saintonge).

sal-, sël-, söl- „gunstig, geschikt, goed” IEW 900, o.m. Got. *sëls* „goed, deugdelijk”, Ond. *sālig* „gelukkig, zalig”, verwant met IEW 979 *solo-*, *solwo-* „welvarend, ongedeerd” : *Salii* (in Salland), *Salluvii* (in Provence), *Coriosolites* (in de streek van Corseul, Bretagne) (+ *korio-* „legerschaar”).

medhu-, medhio- „middelst > gepast, geschikt” IEW

706, cf. Welsh *medr* „gepastheid”, Nl. *gepast*, Hd. *angemessen*, bij *met-*, *med-* „meten”. *Mediomatrici* (in de streek van Metz) (+ *matro-* „goed”). Uit *medhto-* : *Messapii* (in Italië).

sabh- „goed smakend > goed” IEW 880 : *Sabini* of *Safini* (in Midden-Italië), *Sabalingii* (in Jutland).

ma- „goed” IEW 693. Uitbreiding *mano-* o.m. Lat. *mānus* „goed” : *Cenomanni* (in de streek van Le Mans) (+ *ken-* „jong”), *Marcomani* (in Bohemen) (+ *marko-* „groot”), *Alamanni* (in Zuidwest-Duitsland : de algoeden). Uitbreiding *matu-* o.m. Oiers *maith* „goed” : *Mediomatrici* (in de streek van Metz) (+ *medhio-* „middelst > gepast”). Uitbreiding *mandhu-* : *Mandubii* (in Côte-d’Or), *Viromandui* (in Vermandois) (+ *wer-* „beschermen”).

wek-, *wak-* „gebogen > toegenegen” IEW 1134, 1135, o.m. Oiers *feccaid* „bukt zich”, Oind. *vakrá-* „gebogen” : *Vocontii* (in Provence), *Bellovaci* (in Beauvaisis) (+ *bhel-* „glanzen, wit”), *Eburovices* (in de streek van Évreux) (+ *ebhur-* „sterk”), *Lemovices* (in Limousin) (+ *lem-* „slap”), *Brannovices* (in Brionnais) (+ *bhlendh-* „blond”?). Variant *wengh-* : *Vangiones* (in de streek van Mainz-Worms).

nem- „buigen > toegenegen zijn” IEW 764, o.m. Oind. *námas-* „buiging, huldiging” : *Nemetes* (in de streek van Speyer), *Namnetes* (in de streek van Nantes).

10° Benoeming naar mildheid of slapheid :

mel- „stukwrijven, malen” IEW 716. Uitbreiding *mel-dh-* „zacht, mild, teder”, o.m. Gr. *malthakós* „zacht, mild”, Oe. *milde* „mild, goedertieren, genadig, edelmoedig”, Welsh *blydd* „zacht, teder” : *Meldi* (in de streek van Meaux).

lei-, *lēi-* „afnemen, verzwakken” IEW 661, 666, o.m.

Ond. *lēf* „zwak”, Lit. *láibas* „zacht, slank”, Middeliërs *lian* „zacht”, On. *linr* „zacht, zwak, mild”, Lat. *lēnis* „zacht”, Mhd. *leise* „zachtjes” : *Levaci* (clientes van de Nervii), *Lexovii* (in de streek van Lisieux), met metathese *sk* > *ks*.

lem- „stukbreken > slap” IEW 674, o.m. Middeliërs *lem* „onnozel, krachteloos”, Ohd. *luomi* „toegeeffijk, mild”, Nl. *lam* : *Lemovii* (aan de Oostzee), *Lemovices* (in Limousin) (+ *wek-* „toegenegen”).

ter-, trei-, uitbreiding *treib-* „stukwrijven” IEW 1071, o.m. Gr. *tríbo* „stukwrijven, krachteloos maken” : *Triboci* (in de Elzas).

ghreud(h)- „stukwrijven” IEW 461 : bij *ghreudh-* Got. *usgrudja* „moedeloos”, *Grudii* (clientes van de Nervii); bij *ghreud-* *Greutungii*, een Gotisch volk.

11° Benoeming naar vurigheid of onstuimigheid :

at-, ātro- „vurig” IEW 69 en 345, o.m. av. *ātarš* „vuur”, Lit. *ātrus* „heftig, hitsig”. Variant *adh-* met nasaal infix : *Andes*, later *Andecavi* (in Anjou).

as-, ōs- „branden, gloeien” IEW 68 : *Osismi* (in westelijk Bretagne) (met superlatiefsuffix *-isamos*).

dheg^wh- > *dhegh-* „branden, hitte” IEW 240, o.m. Lat. *fovère* „verwarmen”, Middeliërs *daig* „vuur, smart”, Welsh *go-ddaith* (uit *dhekto-*) „brand”, Lit. *degù* „branden”, *dāgas* „brand, zomerhitte”, Got. *dags* „dag”; variant *tag-, tēg* „branden” IEW 1057 o.m. Oe. *peccan* „branden”. Met deaspiratie *deks-* „zuidelijk > rechts” IEW 190, o.m. Oind. *dáksina-* „rechts, zuidelijk”, Oudiers *dess* „zuidelijk, rechts”. Uit *dhek-* : *Daci* (in Roemenië). Uit *tek-* : *Tectosages* (in Languedoc) (+ *segh-* „sterk”); ook in *Lucotecia*, oude naam van Parijs (van een persoonsnaam *Lukotekos*

„lichtend + vurig”). Met nasaal infix : *Tencteri*. Uit *deks-* : *Texuandri* (in Noordbrabant).

lat-, lēt-, lōt- „vurig” IEW 680, o.m. Middeliers *lath* „bronstig”, Oudiers *lathe, laithe* „dag”, Oudbulg. *lěto* „zomer”, Welsh *llit* „toorn”. *Latini* (in Midden-Italië). Variant *ledh* met nasaal infix Oiers *lond* „wild” : *Landi*.

eis- „heftig, onstuimig” IEW 299, o.m. On. *eisa* „voorstormen”, Lat. *īra* „toorn”. Met nasaal infix *Insubres* (in Noordwest-Italië). Uitbreiding *oistro-* o.m. Gr. *oistros* „razernij”, Lit. *aistrà* „hartstocht” : *Istri* (in Noordoost-Italië), *Istraiones* (aldus te emenderen, 77 kop. 9e *Istriaones*, 98 kop. 10e *Istaeuones*, aan de Rijn). Cf. *Istros*, benedenloop van de Donau.

agh- „agressief”, uitbreidingen o.m. *aghlo-* „last aandoen” IEW 8, *angh-* „kwellen” IEW 42; variant *ak-*, uitbreidingen o.m. *ank-* „dwingen” IEW 45, *aku-* „vlug” IEW 775. *Achaii* (in Griekenland); uitbreiding *aghro-* : *Veragri* (in de Zwitserse Alpen) (+ prefix *uper*); *aghlo-* met nasaal infix : *Anglii* (in Sleeswijk). Variant *ak-* met nasaal infix : *Ancalites* (in Engeland).

gheidh- „heftig begeren” IEW 426, o.m. Lit. *gaĩdas* „heftige begeerte”, Ohd. *gīt* „hebzucht” : *Geidumni* (clinties van de Nervii).

keibh- „heftig” IEW 542, o.m. Ohd. *heftig* „heftig” : met nasaal infix *Cimbri* (in Jutland).

preg- „hebzuchtig, heftig” IEW 845, o.m. Got. *faihufrīks* „geldgierig”, Oe. *frecc* „gierig, driest”. Met nasaal infix *Franci*.

nant- „wagen” IEW 755, o.m. Got. *ana-nanþjan* „wagen”, Oiers *neit* „strijd” : *Nantuates* (in de Alpen).

rabh- „woedend zijn” IEW 852, o.m. Lat. *rabiēs* „razer-nij”, Oind. *rabhasá-* „onstuimig” : *Atrebates* (in Artois) (+ intensiefprefix *at-*).

wāt- „in extase verkeren” IEW 1113, o.m. Got. *wōds* „bezeten”, Oe. *wōd* „woede” : *Atuatuci* (in de streek van Namen) (+ prefix *at-*). Cf. godennaam *Vatvims*, datief plur.

bhelgh- „zwellen” IEW 125, o.m. Oiers *bolgaim* „ik zwel op”, Ohd. *belgan* „opzwellen, toornig zijn”, Nl. *verbolgen* : *Belgae*.

12° Benoeming naar roem :

(*s*)*keu-* „horen, waarnemen” IEW 587. Uitbreiding *keud-* „roem” : *Centrones* (in de Alpen, ook clientes van de Nervii). Variant *gheu-* „waarnemen, horen” IEW 453, uitbreiding *gheud-* : *Gauti* (in Zweden), *Gutones* (in Polen).

13° Benoeming naar oorlogvoering :

Zie ook 9° *kat-* „hoeden”.

korio- „legerschaar” IEW 615, o.m. Middeliērs *cuire* „schare”, Got. *harjis* „leger”, denkelijk bij (*s*)*ker-* „snijden” IEW 938, cf. Ohd. *scara* „schare”, Ond. *skola* „schare”, Got. *hairda* „kudde” : *Petrocorii* (in Périgord) (*kwetru-* „vier” IEW 642, dus die uit vier legerscharen bestaan); cf. nog *Trikorion*, Trechirgouw, bij Koblenz. *Coriosolites* (in de streek van Corseul, Bretagne) (+ *sal-* „goed, gunstig”).

deuk- „trekken > aanvoeren” IEW 220, o.m. Lat. *dūcere* „leiden”, *dux* „aanvoerder”, Ond. *heritogo* „legeraanvoerder > hertog”. Met nasaal infix *Tungri* (in de streek van Tongeren) „de stoottroepen?”.

wer- „draaien, winden” waaruit „rij, sleep, schare” IEW 1152, o.m. Oiers *foirenn*, Welsh *gwerin*, Oe. *weorn* „schare” : *Warini* (in Holstein).

peik- „vijandig gezind” IEW 795, o.m. Lit. *pàktas* „toornig”, *pikùlas* „duivel”, Eng. *foe* „vijand”, Ohd. *fēhida* „vete” : *Picti* (in Schotland), *Pictones* (in Poitou), *Picentes* (Midden-Italië).

14° Benoeming naar rechterlijke indeling :

bhanti- denkelijk „rechtsgebied”, met nasaal infix bij *bhati-*, van *bha-* „uitspreken, verklaren” IEW 105, o.m. Lat. *fātum* „voorspelling, raadsbesluit”, Ohd. *bannan* „verordenen”, Gr. *phátis* „tijding” : *Tubantes* (aan de Lippe) (+ *dwō-* „twee” : die twee rechtsgebieden omvatten), *Trinobantes* (hs. *Trinovantes*) (in Engeland) (+ *trino-*, cf. Lat. *terni* : die drie rechtsgebieden omvatten).